

Борсовата търговия с въглеродни емисии - условие за устойчива икономика

В. Хаджиева ^{*,1}

¹ Нов Български Университет, ул. Монтевидео 21, София 1618, България

Stock trading carbon-condition for sustainabel economy

V. Hadjieva ^{*,1}

¹ New Bulgarian University, 1618 Sofia, 21 Montevideo str. Bulgaria

Key words Stock Exchange, trading, carbon emissions, demand, supply, natural resources, human needs

Stock trading is at the perfect shape for the match between supply and demand which, in terms of general and public discussion is based asset prices (carbon emissions).

Икономическите явления намират своето синтезирано отражение в дейността и функционирането на пазарите в световен и национален мащаб. Пазарите са мястото, където се срещат търсенето и предлагането на благата, които ежедневно се потребяват в различни формати като суровини, полуфабрикати, готова продукция. Всяко благо е обект на човешка дейност в някакъв аспект. Много и разнообразни са формите и класификациите на видовете пазари, правени от различни автори по различни поводи.

Устойчивото развитие е световна концепция - процес, който цели постигането на естествен баланс между природните дадености и човешките потребности. Динамиката на човешката еволюция непрекъснато нараства, използвайки физически ограничени ресурси с природен произход. Ресурсите¹ трябва да се използват по начин, гарантиращ необходимата основа за бъдещо развитие. Целта е да се осигури непрекъсваемост на еволюционния процес при паралелно нарастване на неговата интензивност. Устойчивото развитие е процес на развитие (еволюция), който се характеризира като непрекъснат и с непрекъснато увеличаваща се интензивност. Устойчивото развитие може да се разгледа в два аспекта:

- наличие на развитие, на процес на реално увеличаване на благосъстоянието;
- устойчивост на процеса на развитие – наличие на условия за непрекъснато продължаване на развитието при увеличаване на неговата интензивност.

Концепцията за устойчиво развитие се оформя през 70-те години на XX в., когато за първи път се акцентира на връзката между околната среда и икономика. На Световната конференция за човешко

* Corresponding author: e-mail vhadjieva@nbu.bg

¹ Природните ресурси на планетата са жизненоважни за оцеляването и развитието на човечеството. Някои от тези ресурси, например минерали са ограничени - след като бъдат изчерпани или разрушени, те престават да съществуват. Други, като въздуха, водата и дърветата, са възобновяеми - макар като цяло да разчитаме на природните системи на земята да ги създаде отново, да ги възстанови и да ги пречисти за нас. Въпреки че са много ефектите от свърхупотребата са осезаеми, както и динамично растящата взаимозависимост на народите и международната търговия на природни ресурси правят тяхното управление и опазване глобален проблем от първостепенно значение.

развитие, проведена през 1972 г. в Стокхолм, е взето решение за създаване на Програмата за околна среда на ООН². Голяма популярност концепцията придобива с доклада на Световната комисия за околната среда и развитие през 1987 г., в който е добавено и човешкото измерение на устойчивото развитие. Докладът дава началото на бум в развитието на идеята за устойчивото развитие и на безкрайни спорове относно неговата същност. Нов тласък в развитието на тази концепция дава Конференцията за околна среда и развитие на ООН, проведена в Рио де Жанейро през 1992 г. Приетият на конференцията „План 21“ става основа за множество международни, национални и местни инициативи за устойчиво развитие. Форумът за устойчиво развитие в Йоханесбург през 2002 г. е посветен на прилагането на решенията от конференцията в Рио.

Една от първите дефиниции за устойчиво развитие е дадена от Световната комисия за околната среда и развитие (доклад на Брундтланд), 1987 г.: „Устойчивото развитие е развитие, което отговаря на нуждите на настоящето, без да отнема възможността на бъдещите поколения да посрещат своите собствени нужди.“

Дейвид Пиърс, 1993 г.: „Всяко общество, което си поставя задачата за устойчиво развитие, трябва да се развива икономически и социално по начин, който свежда до минимум онези дейности, чиито разходи са за сметка на бъдещите поколения, а когато тези разходи са неизбежни - да предвиди компенсация на бъдещите поколения за тези разходи.“

Организация за икономическо сътрудничество и развитие, 1998 г.: „Висшият принцип на устойчивото развитие се изразява в максимизиране на човешкото благосъстояние и осигуряване на подходяща икономическа, социална и природна база за бъдещите поколения.“

Донела Медоус, 1998 г.: „Добър живот за всички хора в хармония с природата.“

Хартмут Босел, 1999 г.: „Устойчиво развитие е съвместна еволюция на човешки и природни системи.“

Вероятно могат да се приложат още много и разнообразни дефиниции и тълкования на понятието устойчиво развитие, но същината на тази идея е, че днес трябва да помислим за това, което ще остане след нас, като се постигне баланс между икономическия прогрес и околната среда (нейното опазване) при една социално справедлива цена.

Борсовата търговия – как и защо?

Борсовата търговия е форма за среща между търсене и предлагане в условията на свободна, открита, всеобщо достъпна и публична дискусия. По своята същност борсовата търговия е най-съвършената форма за среща между търсене и предлагане, позната на съвременния бизнес. Това е форма на пазарно договаряне, до която равен достъп имат всички заинтересовани страни.

Борсата – съвременен и високо организиран пазар, където се търгува целият спектър на активи (блага) обект на търсене и предлагане. Борсовите пазари се разгранчават в две големи групи:

- *капиталови пазари* – пазари на финансови инструменти. Най-общо в литературата се приема, че това са пазари, на които се определя цената на капитала, посредством търгуването на целия спектър финансови инструменти (акции, облигации, валути, държавни и корпоративни ценни книжа и т.н.);
- *стокови борси* – това са стокови пазари, където се търгува целият спектър от материални и нематериални активи – стоки (зърнени, хранителни, метали, горива и т.н) и деривативи (като електроенергия и въглеродни емисии).

Стоковите борси дават някои специфични предимства на участниците си: прозрачна процедура за допуск до пазара – всеки има достъп до борсовите пазари при условие, че покрие специфичните изисквания, за да търгува на тях, на борсова търговия подлежат стандартни и типизирани стоки, количествена стандартизация на борсовите стоки, стандартизирано еталонно качество на търгуваните

² Организация на обединените нации

контракти, унифицирано място и време на доставка, предварително определена стъпка в движението на борсовата цена, наличието на писана технология, която регламентира процеса на търгуване от началото до края, специален законодател регламент и т.н.

Борсовите пазари попадат в групата на високоорганизираните пазари и поради факта, че там се формира цената на определен актив както към днешния момент, така и към конкретно определен момент в бъдещето (посредством фючърския пазар). Голяма част от стопанските субекти не използват директно стоковите борси за покупко/продажба на активи, но всички без изключение (вече се научихме) да следим борсовите котировки на стратегическите сурови (петрол, злато и др).

Въглеродните емисии – какво са те?

Анализирайки икономическите явления в контекста на въглеродната търговия, е необходимо да се изясни коректното съдържание на следните ключови понятия:

Емисията по същество е изпускане (пряко/косвено) на вредни вещества в атмосферата. Замяряването може да бъде с различен произход и характер – механични частици, вибрации, шумове и т.н. Емисията е количественият израз на замяряването, измерва се в различни мерни единици съобразно характера на замяряването - в mg замяряване за m³ димен газ, отпадъчен въздух или отпадъчна пара (mg/ m³) или в обемни %, т.е. като концентрация, в g или kg замяряване за час (g/h или kg/h), т.е в количество веществата, изпуснати от конкретен източник за единица време.

Емитент е източника на вредно въздействие върху околната среда – точката/повърхността, от която се реализира замяряването.

Имисията е последицата от конкретното замяряване с емисия вредни въздействия. По същество това е концентрацията на вредното въздействие в близост до обекта на замяряване. Емисиите се измерват в:

- общо в mg (милиграм), респ. µg (микрограм) замяряване за m³ (mg/ m³, µg/ m³);
- при прахове – в брой на праховите частици в cm³ (N/ cm³);
- в mg или g прах в m³ (mg/ m³, g/ m³);
- в g прах, угаен върху 1 m² повърхност за определен интервал от време (g/ m²);
- при газообразни примеси и в части от милион ppm (parts per million);
- респ. в cm³ газообразен примес за m³ (cm³/ m³);
- в части от билиона ppb (parts per billion), под m³ следва да се разбира 1 m³ въздух.

Нормативна база регламентираща въглеродните емисии и тяхната търговия

Квоти за емитираните въглеродни емисии (парникови газове) – са дериватни инструменти, изразяващи правото за производството на единица обем (един тон) парникови газове. В основата на действащата регулаторна рамка, уреждаща съществуването и търговията с въглеродните емисии, е Протоколът от Киото³.

Протоколът от Киото става първото глобално споразумение за опазване на околната среда, основано на пазарен принцип за регулиране, реализиращ се в международна търговия с квоти за вредни емисии. Този документ е международно споразумение за контрол над глобалното затопляне, ангажиращо подписалите го държави да намалят своите емисии от парникови газове. Протоколът влиза в сила на 16 февруари 2005 г., след ратификацията му от Руската федерация. България ратифицира Протокола от Киото през 2002 г. Влизането в сила на Протокола от Киото означава, че тридесет индустриализирани

³ Протоколът от Киото е международен документ, приет в Киото, Япония, на 11 декември 1997 г. в допълнение към Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата.

държави се задължават да изпълнят количествените си цели за редуциране или лимитиране на своите емисии от парникови газове. В Протокола е визирано намаляването на общо девет вида газове емисии от типове CO_2 , CH_4 , N_2O и три вида флуорирани промишлени газове: HFC (хидрофлуоровъглеродороди), PFC (перфлуоровъглеродороди) и SF_6 , които провокират глобалното затопляне. Същинската цел е в периода 1 януари 2008 г. - 31 декември 2012 г. да бъде снижено изхвърлянето в атмосферата на тези емисии с 5.2 % в сравнение с нивото от 1990 г. Тези 5.2 % намаление се разглеждат на глобално ниво: тоест не всяка ратифицирала Протокола държава трябва да намали с толкова изхвърлянето на тези газове емисии, но всяка държава има определен процент от емисии, които трябва да намали. Протоколът определя, че страните включени в Приложение 1, поотделно или заедно, осигуряват техните съвкупни антропогенни емисии на парникови газове, изброени в Анекс А⁴, изразени като еквивалент на въглероден диоксид, да не превишават определените обеми, изчислени съгласно техните количествени задължения за ограничаване и намаляване на емисиите, записани в Анекс Б и в съответствие с разпоредбите на член 3, с оглед намаляване на общите емисии на тези газове с поне 5% под нивата от 1990 г. в периода 2008 – 2012 г. Следвайки принципа за „общи, но диференцирани отговорности“, Протоколът от Киото не налага законово обвързващи ангажменти за намаляване на развиващите се държави.

Важно е да се отбележи, че САЩ, най-големият емитер на тези газове (21% от световните емисии на CO_2 от изкопаеми горива, цимент и газове пламъци) не ратифицира Протокола от Киото. Това означава, че ефективността на това споразумение бе компрометирана, както и че бе даден лош пример на останалите държави.

Протоколът от Киото разписва следните механизми за намаляване на емисиите парникови газове:

Европейската схема за търговия с емисии (ЕСТЕ) е главен механизъм в политиката на ЕС в борбата с климатичните промени. Тази схема е ключов инструмент за ефективно редуциране на емисиите от парникови газове, генерирани от промишлеността. ЕСТЕ стартира 2005 г. и работи на принципа на лимитиране и търговията (cap and trade) на парникови газове. Това означава, че съществува лимит на общия обем емисии, произведени от всички инсталации (заводи, топлоелектроцентрали и др.) в страните от Приложение 1 от Протокола от Киото. В рамките на този лимитиран общ обем участниците на пазара (ЕСТЕ) могат да купуват и/или продават емисии. Универсалният прехвърлим инструмент на ЕСТЕ е EUA (European Union Allowance). EUA се търгуват на редица европейски борси, както и на извънборсовия пазар. Те могат да се търгуват както на текущия реален пазар (spot), така и на срочния пазар.

Механизъм Чисто развитие (Clean Development Mechanism). Този механизъм е дефиниран в чл. 12 на Протокола от Киото и цели да подпомогне развиващите се страни в постигането на устойчиво развитие, като разрешава на развитите страни да финансират проекти за намаляване на емисиите парникови газове в развиващите се държави и в резултат на това да получат сертифицирани намаления на емисии. Механизъм "Чисто развитие" определя различните етапи, през които трябва да премине всеки проект, за да получи Сертифицирани единици редуцирани емисии. Основен принцип на действие на механизма е сертифицирането и валидирането, че в резултат на инвестициите в проекта действително е постигнато намаление на емисиите парникови газове. Сертифицираните единици редуцирани емисии (Certified Emission Reduction) се издават по силата на механизъм "Чисто развитие" на Протокола от Киото. Измерват се в един тон въглероден диоксид еквивалент. Сертифицираните единици редуцирани емисии могат да се търгуват и използват от развитите страни за изпълнение на задълженията им за намаление на емисиите парникови газове по протокола от Киото. Благодарение на

4 Анекс А към Протокола определя парниковите газове, които включват: въглероден диоксид (CO_2), метан (CH_4), диазотен окис (N_2O), флуоровъглеродороди (HFCs), перфлуоровъглеродороди (PFCs) и серен хексафлуорид (SF_6).

т.нар. "Свързваща директива" на ЕС тези кредити могат да се използват в определени количества и от инсталациите, участнички в Европейската схема за търговия с емисии (ЕСТЕ).

Съвместно изпълнение (Joint Implementation) е проектен механизъм между две държави от Приложение 1 на Протокола от Киото. Международна търговия с емисии е финансов механизъм за продажба на онази част от намаляването на емисиите парникови газове, която превишава поетите ангажименти. Чрез този механизъм страните, които не са успели да редуцират определените им проценти ги купуват от страни, които са намалили парниковите си емисии под изискваните нива.

Природозащитните организации протестират срещу търговията с емисии, защото те реално не намаляват процеса на изменение на климата. Всеки реално спестен тон въглероден двуокис, вследствие на изпълнението на съвместен проект на двете държави се генерират т.нар. ERU (Emission reduction Unit).

Относно другия механизъм на Протокола от Киото – **“Международна търговия с емисии”**, българското правителство в момента проучва възможностите за разпределение на приходите от международна търговия с емисии за въвеждане на Схема за зелени инвестиции в страната. Механизмът позволява държави, които са изпълнили своите задължения по Протокола и имат свободни количества емисии, да ги продават на държави, които имат високи задължения за намаляване на емисиите на парникови газове и изпитват затруднения да изпълнят задължението си с мерки в собствените си страни. Прогнозите за България сочат, че страната разполага с 40 до 50 милиона тона свободни количества емисии на година и част от тях могат да бъдат продадени.

Решението за **„споделяне на усилията”** поставя обвързващи национални цели за всяка страна членка за намаляване на емисиите от източници извън европейската схема за търговия с емисии (ЕСТЕ) за периода 2013 – 2020 г. (като например сухопътния и морския транспорт, сградите, сферата на услугите, земеделието и малките промишлени инсталации). На тези източници в момента се дължат около 60% от парниковите емисии на Съюза. Целта на решението е да намалее тези емисии с общо 10% между 2013 – 2020 г., като така се допринесе за общата цел на Съюза за намаляване на общите емисии на парникови газове с 20% до 2020 г. Решението за споделяне на усилията е първото по рода си в световен мащаб. Всяка държава членка ще допринесе за тази цел в зависимост от своите възможности, като целите за намаляване на емисиите варират за различните държави от -20% за по-богатите държави до +20% за по-бедните. България е получила право на 20% повече емисии от секторите извън схемата до 2020 г. Най-голямото количество в ЕС.

Възобновяема енергия - 20% в енергийния микс на ЕС до 2020 г. Новата директива определя задължителни национални цели, които държавите членки трябва да постигнат чрез стимулиране на употребата на възобновяема енергия за производството на електричество, отопление и охлаждане, както и в транспортния сектор, като по този начин осигурят на най-малко 20% от използваната енергия в крайното потребление получена от възобновяеми източници.

Целта е обща за ЕС, за България тя е 16% до 2020 г. В момента произвежданата от ВЕИ⁵ енергия у нас е малко над 9% от енергийния микс и се получава главно от големите ВЕЦ-ове, чието причисляване към семейството на ВЕИ е спорно. Споразумението предвижда, че до 2020 г. възобновяемата енергия в транспорта, а именно биогорива, електричество и водород произведени от възобновяеми източници, ще се равнява на най-малко 10% от общата за Съюза консумация на горива във всички форми на транспорт.

Европейска схема за търговия с емисии (ЕСТЕ). Ревизираната европейска схема за търговия с емисии (ЕСТЕ) е ключов инструмент за постигане на целите на Съюза за намаляване на емисиите парникови газове на неговата територия. Тя ще се прилага от 2013 г. до 2020 г. и следва да доведе до намаляване на емисиите парникови газове с 21% в сравнение с нивата от 2005 г. ЕСТЕ е система на принципа „таван и търговия”: тя поставя таван на общото количество позволени емисии, като в границите на този таван разрешава на участниците да продават или купуват разрешителни според нужди си, така че да намалят емисиите на поносима цена. Определено количество разрешителни се издават всяка година на ниво Общност, като това количество намалява линейно, като целта е

5 ВЕИ – възобновяеми енергийни източници

постепенно намаляване общото ниво на емисиите всяка година. През първия и втори период на търгуване съгласно ЕСТЕ (2005-2012 г.) по-голямата част от разрешителните се разпределяше безплатно между инсталациите. Ревизираната директива установява принципен аукцион (търг) за емисионните права (така, както беше предложено от Комисията, и подкрепено от Комитета по околна среда), но включва и няколко изключения потвърдени от Съвета на Европа на 12 декември 2008 г. До последните се стигна след организиране на опозиция срещу предлаганото условия за 100% задължително закупуване на емисионни права за енергетиката и тежката промишленост. Водачи на опозицията бяха Полша, Италия и Унгария, чиито становища и официални декларации бяха подкрепени в различна степен от Чехия, Словакия, Балтийските републики, България, Румъния и Германия. Постигнатият компромис гласи, че 10% от емисионните квоти предоставяни по ЕСТЕ ще бъдат запазени за „фонд на солидарността”, насочен към подпомагане на по-бедните държави в централна и източна Европа (ЦИЕ) в прехода им към по-чисто енергийно производство. Освен това допълнителни 2% ще бъдат разпределени между деветте държави от ЦИЕ, изброени по-горе, като голямата част отива както следва: Румъния (29%), Полша (27%) и България (15%).

Пакет Енергия-Климат. В началото на януари 2008 г. Европейската комисия предложи всеобхватен пакет от предложения и мерки, които да допринесат за постигане на амбициозните ангажменти на Европейския Съюз (ЕС) в борбата срещу изменението на климата. След интензивни дискусии през цялата година и най-вече през есента и зимата пакетът бе приет от институциите в Брюксел в рамките на френското председателство на Съюза (на 17 декември 2008 г.). Отзвукът сред гражданските организации, които настояваха за по-амбициозни политики бе по-скоро негативен. Въпреки всичко пакетът постави цели в посока намаляване на емисиите парникови газове, а именно: ЕС се ангажира да намали общите си емисии парникови газове с 20% до 2020 г. спрямо нивата от 1990 г. Поставена бе и цел за увеличаване на дела на енергията произведена от възобновяеми източници в крайното потребление с 20% до 2020 г., както и цел за подобряване на енергийната ефективност също с 20% до 2020 г.

Добри практики по отношение на парниковите газове

Производителите на автомобили в Европа ще получават кредити за изпускане на въглеродни емисии, ако характеристиките на новите им коли съответстват на стандартите за екоиновации. Решението е взето миналата седмица от Европейската комисия, предаде [EurActiv](#). 11.09.2011 г.

Кредитите за нововъведения, които намаляват емисиите на въглероден диоксид, ще могат да се използват в Европейската схема за търговия с емисии (ЕСТЕ). Брюксел се надява, че мярката ще подтикне автомобилната промишленост към намаляването на въглеродните емисии от нови автомобили. Целта е до 2015 г. те да спаднат до около 130 грама на километър, т. е. с около една пета под нивата от 2007 г.

Според ЕК екоиновацията е всяка технология, която е нова на пазара, допринася за "значителни спестявания на CO₂" и все още не е взета предвид при определяне на емисиите от дадено превозно средство. На изискванията съответстват например подобро задвижване в автомобилите, по-висока енергийна ефективност и пр. Слънчеви панели, които да захранват автомобилите с електрическа енергия, съответстват на изискването за екоиновации, но не и енергоспестяваща музикална уредба, дава за пример EurActiv. Зелените нововъведения могат да намалят изпускания въглероден диоксид със 7 грама на километър.

Новите правила ще бъдат въведени плавно от 2012 г., когато 65% от новите автомобили на всяка компания-производител трябва да имат екотехнологии. Година по-късно "екоколите" трябва да достигнат 75 на сто от новия автопарк, през 2014 г. - 80 на сто, а през 2015 г. всички нови автомобили трябва да са съответстват на екостандартите.

Брюксел предстои да представи подробни напътствия как фирмите да се подготвят за кандидатстване и признаване на внедрените екоиновации. Засега е ясно, че действителните спестявания на CO₂ ще бъдат сертифицирани като част от процедурата по одобряване на конкретния модел превозно средство.

Лоши практики

Въпреки, че търговията с вредни емисии е още в началото, вече не липсват и нарушения: шест човека са обвинени в укриване на повече от 200 млн. евро данъци на европейския пазар на въглеродни емисии и са изправени пред възможността да влязат в затвора за период до 9 години⁶; Шестимата са обвинени в заговор за укриване на ДДС от септември 2009 г. до април 2010 г. Те са разследвани за това, че са внасяли въглеродни разрешителни в една страна от ЕС, без да плащат ДДС, след което са ги продавали в друга страна, добавяйки данък към цената, но са прибирали разликата. Според прокурорите обвинените са се възползвали от данъчното законодателство в Германия, което беше валидно до юни миналата година.

Румънски хакери стоят зад кражбата на сертификати за продажба на въглеродни емисии, която доведе до временна забрана за работата на Европейската система за търговия с въглеродни емисии (EU ETS), съобщават медиите в Букурещ, предаде БТА. Търговията бе спряна на 19 януари след атаките на хакери, които проникнали в регистрите на Гърция, Австрия и Чехия и откраднали права за продажба на стойност около 30 милиона евро, които веднага препродаде. Откраднатите сертификати били препродадени незабавно, като крадците са спечелили от това 28 милиона евро (един сертификат представлява 1 тон въглероден диоксид, който струва 14 евро).

Борсовата търговия с въглеродни емисии

Пионери в електронната търговия с енергоносители - International Petroleum Exchange (IPE)

В края на 90-те, Джефри Спречер, основател, председател и изп. директор, купува Континенталната Енергийна Борса с цел да развие на платформа осигуряваща повече прозрачност и ефективност в пазарната структура за извънборсова (ОТС) търговия на енергийни продукти. Той осъзнава, че електронната революция в международните финансови пазари предлага огромни възможности да се внедри ползата от електронния пазар в търговията с енергоносители. През май 2000 г. Междуконтиненталната Борса е създадена, като нейните основатели са сред най-големите в света търговци на енергоносители. Мисията на компанията се състои в преобразуването на извънборсовата (ОТС) търговия като предостави отворен, достъпен, наситен, 24-часов борсов електронен пазар за търговия с енергоносители. Борсата бе изградена и предлага по-добра прозрачност на цените, повече ефикасност, по-висока ликвидност и по-ниски разходи от ръчното търгуване.

През юни 2001 г. ICE (борсата) разширява своя бизнес в търгуването на фючърси, като придобива Международната Петролна Борса (IPE), сега наречена ICE Futures, която представляваше най-голямата в Европа борса за присъствена търговия с фючърси за енергоносители. От 2003 г. ICE стана партньор на Чикагската Климатична Борса (CCX) като неин домакин (място) за провеждане на електронна търговия. През април 2005 г. цялото портфолио на ICE от фючърси за енергоносители стана напълно електронно.

ICE продължава да разработва нови продукти и услуги с цел да отговори на нуждите на участниците в енергийния пазар. Все пак компанията остава посветена на пазарите и участниците и основната цел не се променя: да осигури пазар, който е на най-високо равнище за играчите, да създаде големи възможности и да предлага достъп до стокови пазари за енергоносители от всякъде и по всяко време.

Вместо заключение Устойчивата икономика – възможно ли е това?

Какво е необходимо, за да се приеме една икономика за устойчива? Всеки икономист би имал различен отговор на този въпрос – едни биха казали, че това е въпрос на икономически показатели като

⁶ Това каза съдията при започването на делото във Франкфурт, събщи Ройтерс.

инфлация, БВП, сива икономика, междуфирмена задлъжнялост и т.н. Когато, обаче, говорим за устойчива икономика в контекста на концепцията за устойчиво развитие, трябва да се отнесат всички тези икономически показатели към социалната цена платима днес и в бъдеще. Как може стопанските субекти да бъдат стабилни в своето позициониране на пазарите, когато могат да прогнозират своето производство, тоест обезпечаването на производствения процес със суровини. Именно борсовият механизъм е оня пазарен модел, който позволява на заинтересованите икономически и социални субекти да изразят своята позиция в условията на открита дискусия. Посредством търговията с въглеродни емисии пазарът (търсенето/предлагането) остойностяват вредата/ползата от всеки производствен процес и по-точно – когато едно предприятие емитира въглеродни емисии над одобрената му квота, то търпи рестрикции и обратно, когато емисиите са по-малко от определената квота, то може да ги продаде на пазари и така да реализира допълнителна печалба. Този механизъм в борсовата търговия се нарича – „система на бонификации и редакции“, а в живота е добил популярност като „системата на тояшката и моркова“.

Административна власт в лицето на държавните ръководства и редица европейски и международни организации имат функцията да административат правилата за „замърсяване“ емитиране на въглеродни емисии, тяхното измерване и търгуване, и така именно да постигнат устойчива икономика в световен мащаб, която би гарантирала едно по-екологично безопасно бъдеще за всички нас – граждани и данъкоплатци.

Литература

[1] Протокол от Киото

[2] Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата